

Pieter Stoop

Scheiding ouders: welke begeleidende rol kan de school spelen?

In de wet 'Zorgplicht sociale veiligheid leerlingen op school' van 1 augustus 2015 is vastgelegd dat scholen actief beleid moeten voeren op het gebied van fysieke, sociale en psychische veiligheid. De regels voor scholen zijn uitgewerkt in een toelichting en er wordt een pestcoördinator verplicht gesteld alsmede een monitoringsinstrument. Zelfs wordt omschreven hoe de inspectie deze wet zal handhaven. Echter, nergens wordt aangegeven dat scholen hun zorg voor kinderen die lijden onder een echtscheidings situatie moeten vastleggen. En dat mag vreemd genoemd worden waar in iedere groep van dertig leerlingen er tegenwoordig gemiddeld zes zitten van wie het kerngezin uiteen is gevallen.

Zorg voor het kind

Privéproblemen die kinderen mee naar school nemen, raken niet alleen hen zelf, maar ook de andere kinderen in hun groep(en), de leerkrachten, de intern begeleider en de leidinggevenden. Uiteraard lijden op de eerste plaats de direct betrokken leerlingen onder de nieuwe situatie. Het feit dat het fundament van het gezin onder het kind is wegge gevallen, leidt doorgaans tot een stormvloed van emoties als angst, boosheid en verdriet. Afhankelijk van de leeftijd is er een directe invloed op de ontwikkeling van het kind en het is de taak van school om deze invloed te herkennen en ernaar te handelen. Vergeet daarbij niet dat juist school in deze fase vaak de enige omgeving voor de leerling is die niet verandert en veilig blijft. Toch

zullen de effecten ook in deze omgeving merkbaar zijn. Kinderen kunnen internaliserend of externaliserend probleemgedrag vertonen. De kans is groot dat de resultaten van de schooltaken teruglopen. Het is bekend dat een leerling die lijdt onder een scheidingssituatie minimaal één niveau lager uitstroomt dan op basis van zijn kindkenmerken en intellectuele capaciteiten verwacht mag worden. Dan kun je als school toch niet meer aankomen met argumenten dat de scheidingsproblematiek iets van het thuisdomein is. Het is zelfs te verdedigen dat het onderwijs op basis van de wet Veiligheid op school verplicht is op een verantwoorde, adequate manier voor deze kinderen te zorgen.

Zorg voor de leerkracht

De zorgbehoefte van deze leerlingen zorgt bij veel leerkrachten voor een gevoel van handelingsverlegenheid. Bij haar komt de scheidingsmelding als eerste binnen en vanuit haar professionaliteit zal ze nog handelend optreden: feiten worden gedeeld met andere functionarissen, de administratieve gegevens worden bijgewerkt en er zal wellicht iets vaker contact zijn met meestal één van beide ouders. Uiteraard is er begrip voor een tijdelijk wat apathische houding van de leerling, maar het liefst constateert men al gauw dat er niet zoveel aan de hand is en dat het allemaal wel meevalt. Immers in de pauze wordt er normaal gerend en gelachen op het schoolplein. Logisch ook, want

school is nog steeds leuk en veilig. Echter, onder de oppervlakte kan deze leerling volledig vastlopen. Daarbij komt voor de leerkracht ook nog eens een aantal praktische problemen, vooral in de omgang met de ouders. Hoe richten we de ouderavond in? Kunnen beide ouders samen nog op gesprek komen en hoe gedragen zij zich dan? Hoe houd je als leerkracht bij wie op welke dag het kind komt ophalen en wat doe je als ineens papa op een 'mama-dag' in de klas staat om het kind op te halen voor een bezoek aan opa en oma? Hoe voorkom je dat je meegetrokken wordt in het conflict tussen de ouders? En dan moeten we eigenlijk ook nog weten wat de wet van ons op dit gebied vraagt. Mag je zomaar een gesprek voeren met moeder over de leerling en de signalen die deze eventueel

afgeeft over het weekend bij papa? Deze en andere situaties leiden bij een groot aantal leerkrachten tot stress die wellicht is te voorkomen als vooraf duidelijk is vastgelegd wat school en ouders van elkaar kunnen en mogen verwachten. Voor ouders in deze onfortuinlijke situatie is school een veel serieuzere gesprekspartner wanneer school uitdraagt te weten waarover zij spreekt.

Rol IB'er

Ook de IB'er heeft een belangrijke rol als zich een scheidingssituatie op school voordoet. Vanuit kennis en vaardigheden zal zij op de eerste plaats degene zijn waar de leerkracht terecht kan met vragen en problemen. Ook waar eventuele doorverwijzing naar of inschakeling van externe hulpverlening zoals CJG of

schoolmaatschappelijk werk nodig lijkt, valt dit binnen het takenpakket van de IB'er. Zij is ook de aangewezen figuur binnen de school om aan te sluiten bij gesprekken met een van beide ouders of met beide ouders samen wanneer dat nodig blijkt en zij bewaakt de procedurele zorgvuldigheid. Daarnaast is het van groot belang dat de IB'er, of een daarvoor opgeleide onderwijsfunctionaris, zorg draagt voor de overdracht door de jaren heen. De thuissituatie van kinderen van gescheiden ouders verandert in de jaren na de scheiding veelvuldig. Los van verhuizing en verandering van economische omstandigheden, komen er nieuwe partners en eventuele nieuwe broertjes en zusjes in het leven van het kind. Het is belangrijk dat op school

bekend is en vastgelegd is wie er een rol spelen in het leven van deze leerling en hoe zich dat in de tijd heeft ontwikkeld. Vaak heeft de leerkracht van groep 7 geen idee wat zich heeft afgespeeld in groep 4. Het is aan school om ervoor te zorgen dat de achtergrondinformatie op school actueel is. Overigens komt het geregeld voor dat in geval van scheiding dit meerdere kinderen op dezelfde school treft. Dan is goede interne communicatie sowieso een must.

Leiding bij scheiding

Het is de verantwoordelijkheid van het management om ervoor te zorgen dat de zorg voor deze kinderen op school op orde is, dat de juiste mensen de juiste kennis en vaardigheden hebben en dat deze specifieke schoolkwaliteit

wordt bewaakt. Dit mag ook best uitgedragen worden. Hoe fijn is het voor ouders om te weten dat hun school de zorg rondom scheidingskinderen op orde heeft? Want ook voor ouders is de school de omgeving waar zij (als het goed is) blijven komen in hun ouderrol, waarbij het kind weet dat papa en mama op school over hem/haar praten en niet over elkaar! De complexiteit en de omvang van de beschreven problematiek rechtvaardigt de gedachte dat er op school iemand moet zijn die de belangen van kind, ouders en school in dezen behartigt. Dat kan de IB'er zijn, maar moet in ieder geval iemand zijn met affiniteit rond dit onderwerp. Waar we in het onderwijs op zoek zijn naar specialisering en professionalisering ligt hier een nog onontgonnen gebied. ■

Pieter Stoop is verbonden aan de Nutsbasisschool Dirk van Veen in Breda. In 2012 specialiseerde hij zich als KIES-coach en KIES-omgangsbegeleider, en richtte hij Expertisebureau kind-school-scheiding (EKSS) op. Met zijn idee om ScheidingsExperts in het basisonderwijs te introduceren werd hij in december 2016 door een jury van deskundigen en een jongerenpanel gekozen als Koploper bij de Divorce Challenge. Inmiddels is EKSS een door de overheid ondersteunde stichting die onder meer trainingen verzorgt voor onderwijsprofessionals en contacten onderhoudt met Stichting School en Veiligheid, de PO-raad, Stichting Ouders en School, en diverse overheidsinstanties. Meer informatie vind je op www.ekss.nl

SAMENVATTING

Alle geledingen binnen het basisonderwijs worden geraakt op het moment dat een echtscheiding de school binnenkomt. Wanneer school een duidelijke visie en beleid heeft op het omgaan met dit fenomeen (en dit ook uitdraagt), weten team en ouders wat ze van elkaar mogen en kunnen verwachten. School wordt een serieuze gesprekspartner zonder op de stoel van de hulpverlener te gaan zitten. School, ouders en vooral de kinderen die het betreft, komen als winnaar uit de bus.

TIPS

- Zorg dat je als team eenduidige afspraken maakt over zaken die samenhangen met ouders in een echtscheidingssituatie, bijvoorbeeld wel of geen dubbele afspraak bij ouderavond.
- Maak met de ouders de afspraak dat bij alle mailverkeer, altijd de (ex)partner in de CC moet. Als school reageer je ook altijd naar beide ouders.
- Blijf in gesprek met het kind. Geef het de specifieke ruimte om zich te uiten, maar bevestig het ook gericht op welbevinden en praktische omstandigheden.
- Het gezagsregister is in Nederland openbaar, wat betekent dat je bij twijfel of onduidelijkheid zelf een uittreksel kan opvragen bij de rechtbank.